

ארבעה צריכים חיזוק (כרעות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

ישראל בכל הזמנים, לא בכוחי ועוצם ידי, ולא בצדקתך, אלו לא הזכויות שלנו, ולא החכמה והכוחות שלנו, אלא הכל בהשגחה פרטית, בשביל ההבטחה שהבטיח הקב"ה לאבות.

המגיפה בעולם פורענות בשביל ישראל

והנה אמרו חז"ל (יבמות סג, א) אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, היינו שכשיש צרות בעולם, המטרה בזה היא בשביל ישראל שיחזרו בתשובה, ומביאה על כך הגמרא פסוק (צפניה ג, ו-ז) הַכְרַתִּי גוֹיִים נִשְׁמוּ פִּינוֹתַם הַחֲרַבְתִּי חוּצוֹתַם וְגוֹ' אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר, והיינו שצריכים לקבל מזה יראת שמים, כי הרי הפורענות בעולם היא מן השמים, ואנו מאמינים בני מאמינים, ואם מן השמים יש פורענות, רואים שיש השגחה, וכפי הנראה שיש איזה חטא, ועל החטא באה פורענות, וממילא גם אנתנו מקבלים מזה יראת שמים ומפחדים מחטא, ומבינים שצריך לחזור בתשובה.

ובעבר היו פורענויות כגון שיטפונות ורעידות אדמה והרי געש, אבל בימים אלו כפי ששמעתי יש פורענות שפרצה מגיפה, במדינה רחוקה מאוד, מגיפה איומה, שלא יודעים איך לעצור אותה, ועשרות מיליוני אנשים נמצאים בסכנה, והרי כשבאה פורענות לעולם המטרה היא בשביל ישראל שיתחזקו ויקחו מוסר.

עיקר הדרישה משמים - מבני התורה!

ולמי הכוונה 'בשביל ישראל', אם בשמים דורשים חיזוק, ממי דורשים זאת? מרן הגרי"ז זצ"ל היה אומר שלא דורשים מהתינוקות שנשבו, שהרחוקים שאינם שייכים לתורה ולמצוות הם כתינוקות שנשבו ולא דורשים מהם כלום, כי הם שוגגים או אנוסים, ואי אפשר לדרוש מהם, אלא דורשים מבני התורה! שאנחנו מאמינים בני מאמינים, והדרישה בזה היא מאיתנו, שאנחנו נתחזק ונחזור בתשובה, כמו שכתוב (איכה ג, מ) נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד השם, שיהיה אצלנו חיזוק בכל השטחים.

ויש שלושה דברים עיקריים שעליהם העולם עומד (אבות א, ב) והם תורה עבודה וגמילות חסדים, תורה זה עסק התורה, ועבודה זה תפילה ואמונה, וגמילות חסדים זה מידות טובות בין אדם לחברו, ובכל הדברים האלה צריכים להתחזק, חיזוק בתורה, וחיזוק בתפילה ובאמונה, וחיזוק במידות טובות בין אדם לחברו.

חיזוק במידות טובות ללא נגיעות

וכגון במידות טובות יש צורך בחיזוק, ואמנם יש אנשים בעלי מידות טובות, אבל זה לא כל הציבור, והרבה פעמים אם יש איזה נגיעה משהו כבר יש חיכוכים, ולא יודעים שמי שמוותר מרווח.

ומידות טובות זה היסוד לכל התורה, כמו שכתב בשערי קדושה לרבי חיים ויטאל שבתורה כמעט לא נכתבו מצוות על מידות טובות, מפני שזהו היסוד וההקדמה לפני כל התורה, ומי שיש בו חיסרון בשלמות המידות הטובות, כל מצוה שהוא עושה אינה בשלמות.

ובמידות יש שני דברים עיקריים המשפיעים על האדם, חמדת הכבוד וחמדת הממון, ובמסילת ישרים פרק י"א האריך בגודל כוח היצר הרע הדוחק את האדם בדברים אלו, ובה צריכים להתחזק, שלא יהיו נגיעות, ולא ישפיעו עלינו החשבונות האלה.

ויש לדעת שהכל בידי שמים, ואין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלוא נימא (יומא לח, ב), וכל הגשמיות קצובה לאדם מראש השנה עד יום כיפור (ביצה טז, א) כפי שמזכירים בפיטו: בראש השנה יתבון ויבוס צום כיפור יחתמון וכו' מי יעני ומי יעשר מי ישלו ומי יתייסר מי

ההסתה כנגד הציבור החרדי

ידוע שיש כיום הסתה נגד הציבור החרדי. לא כל הציבור מסיתים, אבל יש כאלה שמסיתים, וזה משפיע על חלק מהציבור בארץ שמאמינים למה שהם אומרים דברים לא נכונים.

ובאמת זה לא דבר חדש, וכבר מצינו בגמרא (פסחים מט, ב) שרבי עקיבא אמר "כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור". רבי עקיבא גם לפני שנעשה תלמיד חכם, כבר היו לו מידות טובות מאד (וכדאיטא בכתובות ס"ב שהיה צניע ומעיל), ואף על פי כן כשעדיין היה עם הארץ אמר 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור'. למרות שהיה בעל מידות טובות הוא שנה תלמידי חכמים.

והסיבה לזה (מבואר בתוס' בכתובות שם) כי עמי הארץ שונאים תלמידי חכמים מתוך טעות, שהם חושדים שתלמידי החכמים שונאים אותם, את עמי הארץ, וזה לא נכון! תלמידי חכמים לא שונאים אותם, אלא רק מרחמים עליהם, אבל לא שונאים אותם, ועמי הארץ טועים בזה שחושבים ששונאים אותם, כך המציאות.

ויש השפעה של ההסתה, על חלק מהציבור זה משפיע. והמטרה של המסיתים היא להגיע לשלטון, כי בקרוב יהיו בחירות, ועל ידי ההסתה הם חושבים שיקבלו הרבה קולות שיצביעו בשבילם, זה החשבון והרווח שהם רוצים להרוויח בזה, שיגיעו לשלטון.

ואם המסיתים יגיעו לשלטון זה דבר מסוכן מאד, והמצב באמת מסוכן, כי המסיתים משפיעים, ויש ציבור שמאמין להם.

ההשגחה לטובת עוסקי התורה

אמנם מאידך רואים שהמצב כעת בשלטון נסתבב בהשגחה טובה, שהמסיתים אינם שולטים ואין כל כך הפרעה מהם, ויש את אמצעי הקיום לעוסקי התורה.

ורואים השגחה מן השמים, שדווקא השלטון כיום, שעושים נגדו הרבה תעמולה וביקורת, קיבל בזמן האחרון חיזוק מהרבה מדינות, וכפי ששמעתי באו מכחמישים מדינות העולם, ובהם מדינות שיש ניגודי השקפות ביניהם, בזה התאחדו, וזה דבר לא מובן, **ורואים בזה השגחה מן השמים לטובת עוסקי התורה.**

והנה ההשגחה הפרטית הזאת, שהשלטון שקיים כעת מקבל חיזוק ועידוד, עלולים לחשוב כאילו שזה כוחי ועוצם ידי, שיש אצלם חכמה ופקחות ושכל, וזה גורם את ההשפעה בעולם שבאים לכבודם. אבל מפורש בתורה לא כך! כמו שכתוב (דברים ח, יז) "ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", והתורה אומרת שזה לא נכון, ואין כוחי ועוצם ידי, אלא הכל בהשגחה.

קיום כלל ישראל בכל הזמנים בזכות האבות

וכל קיום כלל ישראל בכל הזמנים הוא בזכות האבות, בשביל ההבטחה שהבטיח הקב"ה (שם יח) "למען הקים את בריתו אשר נשבע לאבותיך", כי הייתה שבועה, וכמו שכתוב (בראשית כב, טז-יז) "כי נשבעתי נאום השם", "והרבה ארבה את זרעך", שהקב"ה נשבע לאברהם אבינו, וגם ליצחק וליעקב, השבועה נמשכה, שכלל ישראל יהיה קיים, והכל בשביל השבועה, ולא בכוחי ועוצם ידי.

ויש עוד פסוק (דברים ט, ד-ה) "אל תאמר בלבבך בצדקתי הביאני השם וגו'", היינו שלא תחשוב שזכית בגלל שאתה צדיק ויש לך הרבה זכויות, "לא בצדקתך וביושר לבבך", רק בגלל ההבטחה שנשבע הקב"ה לאבות, "למען הקים את הדבר אשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב", והשבועה הזאת היא הסיבה של ההשגחה הפרטית על עם

ישל ומי ירום, כבוד וכסף, הכל בידי שמים ונגזר בראש השנה, ואינו תלוי בכוחי ועוצם ידי, אלא בגזירת שמים.

וזה מה שצריכים חיזוק בשב ואל תעשה, שלא להיגרר אחר נגיעות של כסף וכבוד, ובקום ועשה צריכים חיזוק האמונה שהכל בידי שמים, וגם עסק התורה, לנצל את הזמן, כל אחד לפי כוחו, ואף מי שאנוס ואינו יכול כל היום לעסוק בתורה, ינצל כל רגע פנוי שיש לו לתורה.

עסק התורה בכל רגע פנוי

וכבר הזכרנו מדברי הרא"ש על מה שאמרו בבבא בתרא דף ח' רבנן לא צריכי נטירותא, ומדובר שם לגבי תשלום שכר שומרי העיר, שהעיר צריכה שמירה מגנבים ומליסטים, וכל בני העיר משלמים עבור זה לנטורי קרתא – שומרי העיר, אבל רבנן לא צריכים לשלם, מפני שהם עוסקים בתורה, ותורתם מגינה.

וכתב הרא"ש שם (פ"א סימן כו) "ונראה שתלמיד חכם שיש לו אומנות או קצת משא ומתן להתפרנס כדי חייו ולא להתעשר ובכל שעה שהוא פנוי מעסקו מחזר על דברי תורה ולומד דברי תורה הוא הנקרא תורתו אומנותו", והיינו שרבנן נקרא לא רק מי שכל הזמן עוסק רק בתורה ואין לו שום תעסוקה אחרת, אלא אפילו מי שמוכרח קצת לעסוק לפרנסתו כדי חייו, אם הוא עוסק רק כדי חייו ולא יותר מזה, ובשאר כל זמנו הפנוי הוא עוסק בתורה, אפילו שהוא לא לומד הרבה שעות, אבל בכל רגע פנוי שיש לו הוא לומד, הוא גם כן נקרא רבנן שתורתו אומנותו ופטור מתשלום שכר השמירה.

ומשמע שגם להפך, מי שיש לו יותר זמן והוא לומד הרבה זמן, אבל הוא יכול ללמוד עוד יותר והוא קצת מתבטל ואינו לומד, כבר אינו נקרא רבנן, למרות שהוא לומד הרבה שעות, אבל הוא יכול להוסיף עוד ומתבטל מחמת עצלות, לא מפני שאין לו כוח או שמוכרח לדבר משהו "מיעוט שיחה" וכידוע מהגר"א שלפעמים צריך קצת מיעוט שיחה של דברים בטלים לצורך יישוב הדעת, **אם הוא מתבטל יותר מהמיעוט שיחה, סתם מחמת עצלות, כבר אינו נקרא רבנן**, והוא חייב לשלם את שכר השמירה, מפני שאין לו מדרגה של רבנן.

ועל מדרגת 'רבנן' אמרו בגמרא שם (בע"ב) שעליהם נאמר ואוהבו כצאת השמש בגבורתו, וזוהי דרגה עצומה ומעלה גדולה מאד.

וכדאי להיות רבנן! לעסוק בתורה, שיש בזה מתיקות, וזה גם מעניין, ואמנם יש צורך במאמץ קצת, אבל זהו מאמץ נעים שיש בו מתיקות, וגם מעניין, כל אחד לפי כוחו כמובן, ולא יותר מהכוחות.

ביטול תורה בזמן ובהבנה

ולחפך אם יש בטלה אמרו חז"ל (סנהדרין צט, א) כי דבר השם בזה וגוי כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, היינו מי שיש לו זמן פנוי ואינו עוסק בתורה, עליו נאמר "כי דבר השם בזה" (במדבר טו, לא), וזה איום ונורא כמבואר בהמשך הפסוק שם.

ושמעתי ממו"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל בשם מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל שאפילו מי שעוסק בתורה ואינו מתבטל, אם הוא יכול יותר להתעמק ולהגיע ליותר הבנה, ואינו מתעמק, מחמת עצלות שיש בו, זה גם כן נקרא שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, כי בתורה יש מצוה של ידיעת התורה וגם הבנה, כמו שאמרו (קידושין ל, א) ושינתתם שיהיו דברי תורה מיוחדין בפיך, ומי שאינו עוסק בהבנת התורה כפי כוחו הוא גם כן בכלל מה שנאמר "כי דבר השם בזה".

אמונה בהשגחה משנה את כל החיים

וכל אלו הם דברים הנדרשים מאיתנו, עסק התורה, ומידות טובות, שלא להקפיד ולא לחשׁיב כלל את העולם הזה, וכן אמונה, "עיני

בנאמני ארץ לשבת עמדי" (תהלים קא, ו), "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב, ד), לחיות עם יותר אמונה, שהכל בידי שמים!

וזה דבר שנוגע בכל רגע, כמו שכתוב (תהלים טו, ח) "שויתי השם לנגדי תמיד", וכפי שהביא הרמ"א בשולחן ערוך סימן א' מדברי הרמב"ם במורה נבוכים שזה כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים, לזכור תמיד את ההשגחה, ומי שחי עם האמונה שהכל בהשגחה, כל החיים שלו הם חיים אחרים, עם מחשבות אחרות לגמרי.

ותחילה הוא חושב על עצם החיים, מה שהוא חי ונושם, כיצד הוא חי, הרי זה בהשגחה, וממילא זה מחייב אותו, וכן מה שהוא הולך, מהילכן יש לו את הכוח ללכת, ומה שהוא מדבר, ורואה, ושומע, הרי יש אנשים שאינם רואים ואינם שומעים ואין להם הכוח לדבר רח"ל, ומה שיש לו כוח זה חסדי ורחמי שמים, וזה מחייב אותו!

וברש"י סוף פרשת בשלח (יז, ח) מביא מדברי המדרש משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, ופגשו אדם אחד, ושאל אותו הבן "האם ראית את אבא"? בזמן שאביו מחזיקו ונושאו על כתפו הוא שואל היכן אבא... כאילו שאביו רחוק ממנו ואינו יודע היכן הוא, או שאינו יודע כלל שיש לו אבא, וכששמע מזה האב כעס עליו והשליכו מעליו, כדי שיידע שיש לו אבא ויראה מי הוא האבא שלו.

כך גם אנחנו צריכים תחילה לדעת את האמונה הפשוטה שיש לנו אבא, אבינו שבשמים, שכל מה שיש לנו זה ממנו! ואמנם זה גם מחייב, אבל לכל הפחות צריכים קודם לדעת את הידיעה האמיתית הזו, שאבינו שבשמים מחזיק אותנו ומשגיח עלינו, ואם לא יודעים זאת הרי זה כמו אותו הילד שאביו מחזיקו על הכתפיים והוא לא יודע שאביו מחזיק אותו. זהו ענין האמונה.

*

וכן האמונה בתפילה, עם המדרגה של תפילה כמו שביאר המסילת ישירים בפרק י"ט שירגיש שהוא מדבר עם הקב"ה כדבר איש אל רעהו והקב"ה שומע ומקשיב לדבריו, וכתב שם כי אמנם זה נגד החוש אבל מי שהוא בעל שכל נכון במעט התבוננות ושימת לב יוכל להרגיש את זה, שהוא מדבר עם מישהו ששומע אותו, וזו האמת, כמו שכתוב (ישעיה ו, ג) מלוא כל הארץ כבודו, וזו דרגה של אמונה.

וגם כל מה שהאמונה מחייבת. עסק התורה, ומידות טובות, כגון לקבל כל אדם בסבר פנים יפות, ולא להקפיד על שום אדם, כפי שכבר דיברנו הרבה פעמים שאין סיבה להקפיד, מפני שהכל בידי שמים, וכן שמירת הלשון, להיזהר מלשון הרע.

ובאמת רואים ששמירת הלשון זה דבר קשה מאד, שמתפללים על זה "נצור לשוני מרע", וזו תפילה מהאמוראים, כדאיתא בברכות דף י"ז שמר בריה דרבינא היה מתפלל כן בסוף שמונה עשרה, נצור לשוני מרע! ושפתי מדבר מרמה זה פחות מלשון הרע, וצריכים תפילה על זה, להינצל מלשון הרע ומדבר מרמה, ואפילו אמוראים היו צריכים תפילה לסייעתא דשמיא שלא להיכשל בזה, כי בלי סייעתא דשמיא עלולים להיכשל בלשון הרע, וצריכים תפילה להינצל מזה.

אלו הם עניינים הצריכים חיזוק, והבא ליטהר מסייעין אותו (יומא שם), מי שרוצה להתחזק מן השמים מסייעים בידו.

והדרך היא על ידי לימוד המוסר שנותן חיזוק, ומי שלומד בכל יום קצת ספרי מוסר הוא מאושר וכל סביבתו מאושרת, כי הוא שולט על היצר הרע שלו, ועל ידי זה הוא מאושר. זהו מה שאנחנו יכולים, ובידינו הדבר, אשרינו מה טוב חלקנו, ובעזרת השם נזכה כולנו לזה.

לעילוי נשמת מרת חיה אלקה ע"ה בת הר"ר חיים ז"ל נלב"ע ה' שבט - תנצב"ה	לעילוי נשמת הבה"ח יצחק דרחי ז"ל בן הרב זכריה דוד שיבלחט"א נלב"ע ז' שבט תשע"א - תנצב"ה	לע"נ הגאון רבי יוסף דיסקין זצ"ל בן הגאון רבי יהושע זליג זצ"ל מר"י תפארת ציון וגיס רבינו שיבלחט"א נלב"ע ו' שבט תשע"ו - תנצב"ה	לעילוי נשמת הרב ר' יוסף יהודה לוי ז"ל נלב"ע ה' שבט תשע"ג תנצב"ה
---	---	--	--

נדבת ידידינו הרב יוסף חיים רבי הי"ו ממקורבי רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א
לרגל היכנס בנו **בן ציון** נ"ו בעול תורה ומצוות, יהי רצון שיזכה לרוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצאי חלציו!